

احساس امنیت اجتماعی زنان و عوامل موثر بر آن

دکتر معصومه حسینی
دکتری تخصصی سیاست گذاری سلامت

وبینار امنیت اجتماعی زنان در جامعه
۱۴۰۱/۱۲/۰۳

فهرست مطالب:

- ❖ مقدمه
- ❖ اهمیت امنیت زنان در جامعه
- ❖ انواع امنیت
- ❖ دیدگاه‌های نظری به امنیت
- ❖ امنیت اجتماعی
- ❖ احساس امنیت و تفاوت آن با امنیت
- ❖ احساس امنیت اجتماعی
- ❖ چارچوب نظری احساس امنیت اجتماعی و عوامل موثر بر آن:
 - اعتماد اجتماعی/دینداری/ سرمایه اجتماعی/ رسانه/
 - نگرش به عملکرد پلیس/ عوامل زمینه ای/ پایگاه اقتصادی و اجتماعی
- ❖ پیشنهادات و راه کارها

مقدمه:

▶ امنیت از نیازها و انگیزه های اساسی انسان بشمار می رود، به گونه ای که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می رود و تشویش، اضطراب و نا آرامی جای آن را میگیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است.

در سلسله مراتب نیازهای مازلو، احساس امنیت بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار دارد.

▶ مازلو در سلسله مراتب نیازها، نشان داد که ارضای نیازهای ایمنی یک احساس ذهنی مثبت به دنبال دارد که به موجب آن:

۱- انسان احساس جسارت و شجاعت بیشتری میکند.

۲- حرکت به سمت ارضای نیازهای بالاتر را امکان پذیر میسازد.

۳- فرد را به ظاهر شدن و کسب مهارتها و تسلط بر شرایط بر می انگیزد.

▶ در حالیکه با در معرض خطر قرار گرفتن امنیت، شخص به نیازهای سطح پایین باز میگردد؛ علاوه بر آن، عدم امنیت، پایه ای برای علایم معینی؛ مانند: تنش مداوم، هراس عمومی، لرزش و ترسهای مبهم از مصیبت‌های احتمالی و بیقراری است.

▶ از جمله پیامدهای دیگر احساس عدم امنیت این است که «شخص را در حال بسیج قوا و تلاطم و به هم ریختگی سوخت و ساز بدن قرار میدهد؛ اگر این احساس ادامه یابد، فرد را به سوی بیماریهای جسمی و روانی سوق خواهد داد».

امنیت در آیات قرآن

❖ آیه ۵۵ سوره نور:

به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام میدهند وعده میدهم که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهیم کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشیدیم و دین و آیینی که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه دار خواهد بود و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می کند.

اهمیت امنیت زنان در جامعه

❖ زنان نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل میدهند و مشارکت و حضور زنان در بخش های مختلف جامعه به عنوان سرمایه های اجتماعی و انسانی در حال افزایش است، بنابراین پرداختن به مسایل زنان از ضروری ترین نیازهای جامعه امروز است.

❖ در صورت فقدان احساس امنیت، انسانها در روابط اجتماعی خود با دیگران دچار شک و تردید میشوند و از برقراری روابط اجتماعی با دیگران پرهیز می کنند. بر اثر تداوم چنین شرایطی، سرمایه اجتماعی رو به زوال می رود و در درازمدت پیامدهای منفی بسیاری بر جامعه انسانی می گذارد.

انواع امنیت بر اساس مرجع

عنوان	مرجع امنیت	ارزش های در معرض خطر	منابع تهدید	شکل تهدید
امنیت ملی	کشور یا رژیم	استقلال، حاکمیت ملی	کشورها و بازیگران فرعی	تهاجم نظامی
امنیت انسانی	افراد، بشریت	بقا و کیفیت زندگی	کشورها و بلاای طبیعی	قتل، جرم، فقر، جنگ، بزهکاری
امنیت محیط زیست	اکوسیستم	بقای زندگی	بشریت	آلودگی، گرمای زمین، تخریب محیط زیست
امنیت اجتماعی	ملت‌ها، گروه‌های اجتماعی	هویت، وحدت اجتماعی، هنجار	کشورها، فرهنگ‌های بیگانه	پاکسازی قومی، ژنوساید، تبعیض نژادی

منبع: (ملر، ۲۰۰۴)

انواع امنیت

- ▶ **مالی (اقتصادی):** ایجاد آن چنان نظامی در اجزا و بخشهای مختلف اقتصادی جامعه، که افراد را از احساس خطر، نسبت به کمبود و فقدان لوازم و امکانات اساسی مورد نیاز خود مصون دارد.
- ▶ **جانی:** تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیبهایی که مانع از ادامهٔ حیات آنان شود.
- ▶ **سیاسی:** فراهم نمودن امکان اظهار نظر برای افراد، پیرامون چگونگی ادارهٔ جامعه و شرکت در این گونه امور، بدون احساس بیم و هراس
- ▶ **اخلاقی:** تضمین اصول و الگوهای اخلاقی در روابط و مناسبات افراد
- ▶ **اجتماعی:** توانایی جامعه برای حفظ ویژگیهای اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی

دیدگاه های نظری به امنیت

دیدگاه پارسونز: جامعه متشکل از اجزایی است که اصطلاحاً پایگاه نقشها میشود. وقتی خرده سیستمها به ایفای نقشهای خویش پردازند و آسیبی متوجه آنان نباشد؛ همچنین، امکان کسب فرصتها برای انسجام آنان فراهم باشد، امنیت اجتماعی برقرار میشود.

چهار بعد امنیت: امنیت مالی و اقتصادی، سیاسی، حقوقی و قضایی، فرهنگی

آنتونی گیدنز: امنیت را میتوان موقعیتی خواند که در آن، یک رشته خطرهای خاص، به حداقل رسانده یا با آنها مقابله میشود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد.

(امنیت = مصونیت در برابر خطرها)

باری بوزان:

پنج بعد امنیت: امنیت نظامی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی.

مقوله کلیدی جامعه، هویت است: «جوامع، متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند؛ همان چیزی که به افراد و گروهها امکان میدهد خود را به عنوان جزئی از جامعه تلقی نمایند.

«عنصر ارگانیکی امنیت اجتماعی همان هویت است و امنیت اجتماعی مترادف با امنیت هویت»

ال ویور:

امنیت اجتماعی به توانایی جامعه برای **حفظ ویژگیهای اساسی** خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است.

امنیت اجتماعی:

▶ مفهوم امنیت اجتماعی اولین بار توسط **باری بوزان** در سال ۱۹۹۱ به کار برده شد.

▶ **امنیت اجتماعی:** کلیه اقداماتی که به موجب آن اقشار مختلف مردم در محیطی آرام بتوانند فعالیتهای اجتماعی خود را انجام دهند.

▶ از دیدگاه حقوق بشر، امنیت، اطمینان خاطر است که به موجب آن افراد بدون هیچ گونه مزاحمتی می توانند در جامعه به زندگی خود ادامه دهند و نیز حکومت به اجرای قدرت سیاسی طبق اراده ملی بپردازند و مانعی بر سر راه نداشته باشند.

احساس امنیت و تفاوت آن با امنیت

احساس امنیت، یکی از مفاهیم مرتبط با امنیت است که حاصل اعتماد به تعاریفی از زندگی است که هویت و هستی انسان بر مبنای آن سامان میگیرد و این احساس در خانواده، پی ریزی میشود.

احساس امنیت «پدیده روانشناختی اجتماعی» است که ابعاد گوناگونی دارد؛ این احساس ناشی از تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت های گوناگون آن را تجربه می کنند.

احساس امنیت دارای ویژگیهای زیر است:

- ❖ ذهنی است. وجه ذهنی امنیت مهمتر از جنبه عینی آن است.
- ❖ به خودی خود، قابل تعریف نیست و بر مبنای بود و نبود خطر، قابلیت تعریف میشود.
- ❖ یک فرایند است، در طول زمان جریان دارد و در هر لحظه براساس برآورد خطر تغییر می پذیرد.
- ❖ ضمن اطمینان به شناختهها، هستی شناختی و پایه وجودی فرد را شکل میدهد.

احساس امنیت اجتماعی

- ▶ **تعریف:** فقدان هراس از تهدید شدن یا به مخاطره افتادن ویژگیهای اساسی و ارزش های انسانی و نبود ترس از تهدید حقوق و آزادی های مشروع.
- ▶ احساس امنیت اجتماعی عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع کننده و آرامبخش) شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی.

بحران امنیت:

- ▶ امنیت اجتماعی در جامعه ای بسیار ضعیف باشد اما در همان جامعه، احساس امنیت میتواند بسیار قوی باشد.
- ▶ در جامعه ای امنیت اجتماعی در بالاترین سطح خود باشد اما احساس امنیت در آن جامعه وجود نداشته باشد = **بحران امنیت**

▶ احساس امنیت اجتماعی از حساس ترین و مهم ترین امنیت ها به شمار میرود؛ چرا که اگر امنیت در جامعه به صورتی باشد که انسان ها نتوانند نمودار آینده خود را بر اساس گذشته خویش ترسیم کنند، رشد و توسعه امکان پذیر نخواهد شد.

▶ اصطلاح احساس امنیت اجتماعی بیانگر این است که امنیت اجتماعی توسط جامعه یا اجتماعی به وجود می آید. (دیدگاه اجتماعی به امنیت)

▶ در دیدگاه جامعه شناسان و کارکردگرایان اعتماد از شاخص های اصلی امنیت اجتماعی است.

❖ **احساس امنیت به اندازه وجود امنیت در جامعه و حتی مقدم بر امنیت مهم است.**

❖ **احساس امنیت اجتماعی یکی از شاخص های رفاه و توسعه یافتگی است.**

تأثیرات روانشناختی ترس از ناامنی:

- اضطراب
- بی اعتمادی
- احساس بیگانگی و عدم احساس تعلق به یک اجتماع
- انزوا
- عدم رضایت از زندگی
- دوری از مکانهای معین و افراد غریبه و بیگانه برای مقابله با ترس و اجتناب از قربانی بزه شدن
- محدود شدن فعالیتهای اجتماعی
- ایجاد حائلی امنیتی در روابط اجتماعی با تهیه تجهیزات ایمنی در برخورد با دیگران (نتیجه معکوس در زمان پرخاشگری و افزایش خشونت و ناامنی اجتماعی)

چارچوب نظری احساس امنیت اجتماعی

نظریه آنتونی گیدنز:

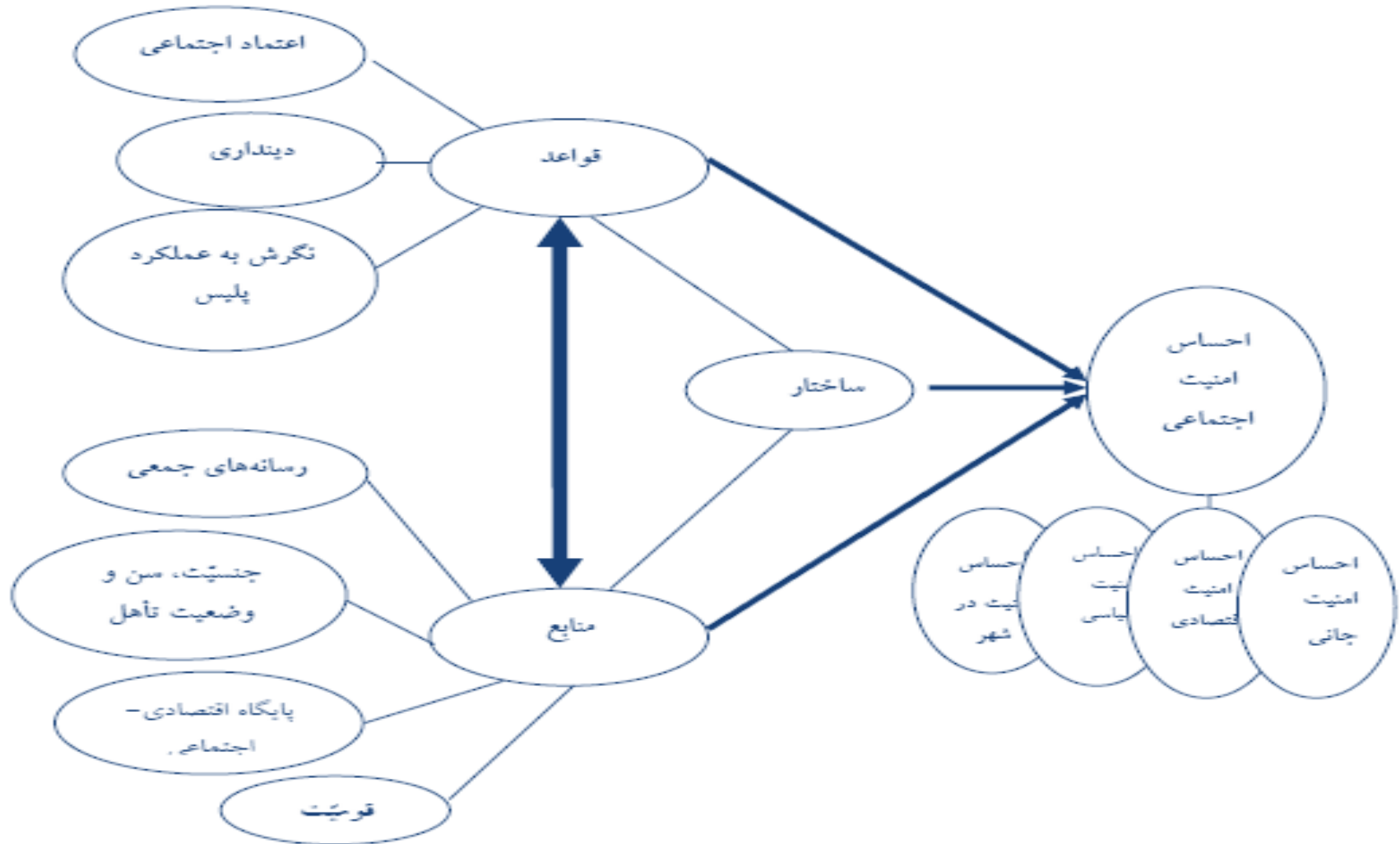
امروزه مدرنیته خطر را در برخی از حوزه ها و شیوه های زندگی کاهش داده و در عین حال برخی پارامترهای جدید و خطرآفرین را که پیشتر ناشناخته بود، به همان حوزه وارد می کند.

صور عمده سیمای مخاطره آمیز مدرنیته به دو دسته تقسیم میشود:

۱- آنهایی که توزیع عینی مخاطرات را تغییر میدهند: جهانی شدن مخاطره آمیز، شمار فزاینده رخدادهای احتمالی نفوذ دانش انسانی در محیط مادی

۲- آنهایی که تجربه مخاطره یا ادراک مخاطرات را تغییر میدهند مانند آگاهی از مخاطره بعنوان صرف مخاطره، آگاهی خوب توزیع شده درباره مخاطره و نظایر آن

نظریه ساختاریابی گیدنز

اعتماد اجتماعی

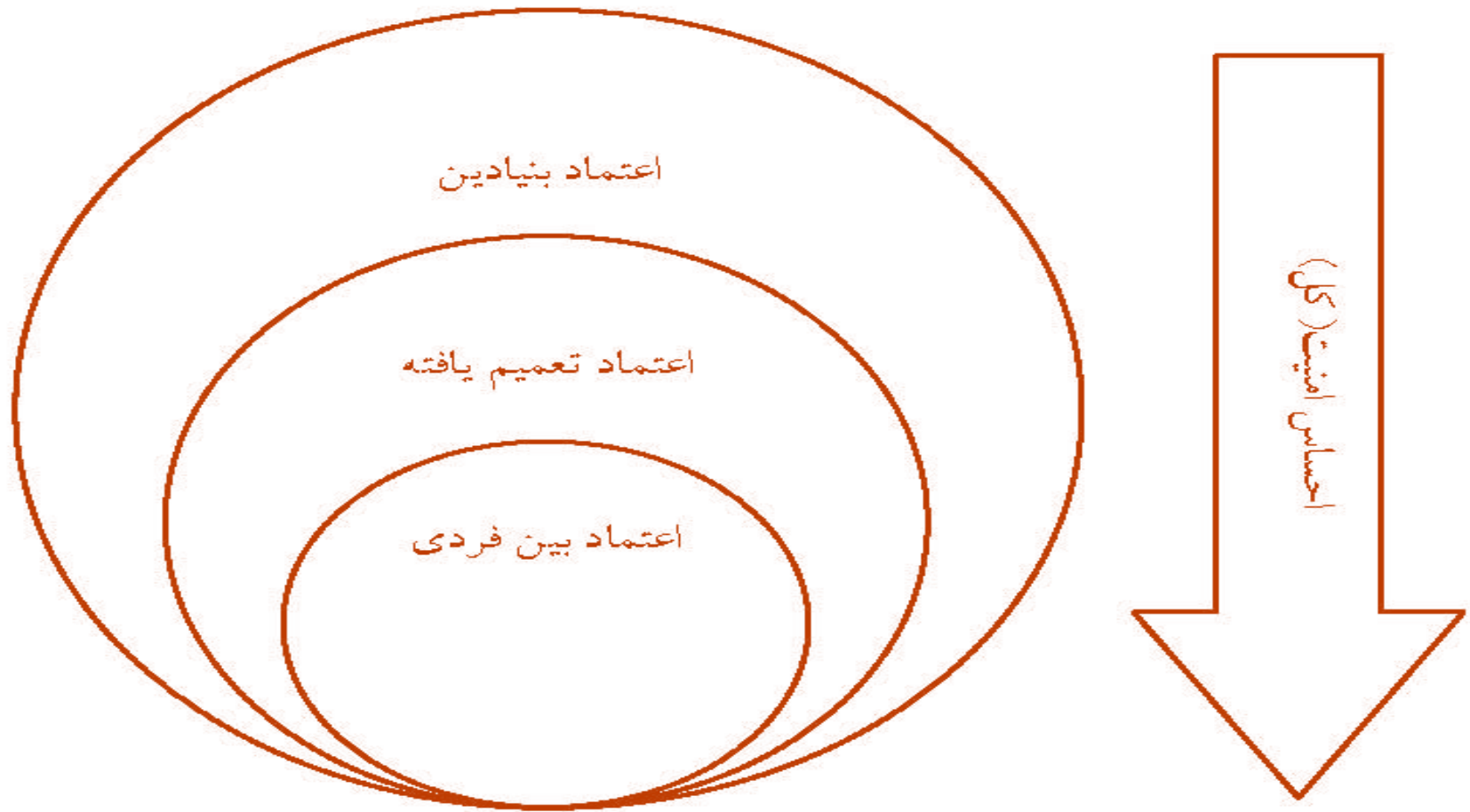
❖ لزوم شکل گیری پیوندهای اجتماعی افراد و در نتیجه آن روابط بین افراد، بیانگر مولفه مهمی به نام **اعتماد اجتماعی** در بین افراد است.

❖ اعتماد اجتماعی پیش شرط تعامل اجتماعی است.

❖ اعتماد بستر تعاملات و روابط اجتماعی و کانون مفهوم سرمایه اجتماعی است.

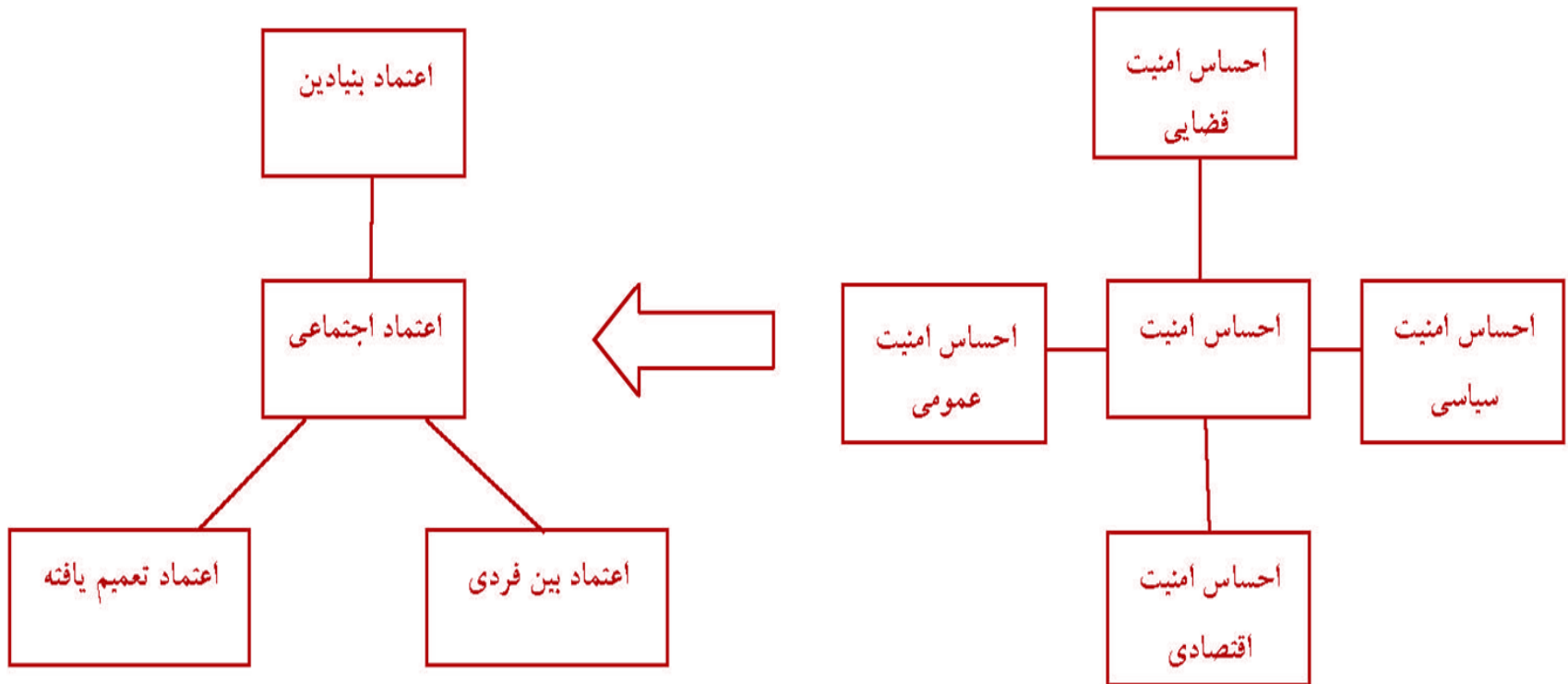
امنیت و احساس امنیت اجتماعی چه در مفهوم سیاسی و حکومتی چه بعنوان پدیده ای اجتماعی با مفهوم اعتماد اجتماعی مرتبط است.

همبستگی ابعاد اعتماد اجتماعی و احساس امنیت

افزایش بی اعتمادی اجتماعی = تضعیف احساس امنیت اجتماعی

مدل رابطه احساس امنیت و اعتماد اجتماعی

نمونه تحقیقات مرتبط:

عنوان	جامعه و سال پژوهش	روش پژوهش	نتیجه پژوهش
بررسی رابطه احساس امنیت و اعتماد اجتماعی در میان شهروندان (کرمانشاه) (یاری و جریبی)	شهروندان بالای ۱۸ سال کرمانشاه - ۳۹۰ نفر با نمونه گیری خوشه ای - ۱۳۹۱-۱۳۹۲	- روش پیمایشی - پرسشنامه - استاندارد و - محقق ساخته	بین ابعاد احساس امنیت با ابعاد اعتماد همبستگی مستقیم وجود دارد.
مطالعه رابطه ی اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در میان جوانان ۱۵-۲۹ سال شیراز و ساکن شهرهای شیراز و یاسوج (عنایت، موحد و حیدری)	جوانان ۱۵-۲۹ سال - ۶۰۰ نفر شیراز و - ۳۵۰ نفر یاسوج - سال ۱۳۹۰	- روش پیمایشی - پرسشنامه	نتایج آنالیز کوواریانس نشان داد احساس امنیت اجتماعی پاسخگویان بیشتر تحت تأثیر اعتماد قرار دارد تا محل سکونت آنان - اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و نهادی، هر دو، موجب افزایش احساس امنیت اجتماعی می شوند.

دینداری

در همه ادیان دنیا به رغم تفاوت‌هایی که در جزئیات دارند، عرصه های مشترکی وجود دارد که دینداری در آن جا متجلی می شود.

ابعاد دینداری:

- اعتقادی یا ایدئولوژیکی: از باورهایی که پیروان یک دین به آنها اعتقاد دارند.
- مناسکی یا اعمال دینی: اعمال دینی مشخصی همچون: عبادت، نماز، شرکت در آئینهای دینی خاص، روزه گرفتن و ... که پیروان هر دین آنها را به جا آورند.
- عاطفی یا تجربی: ناظر به عواطف، تصورات و احساسات مربوط به داشتن رابطه با جوهری ربوبی همچون خدا یا واقعیتی غایی یا اقتداری متعالی است.
- پیامدی یا استنتاجی: ناظر به اثرات باورها، اعمال، تجارب و دانش دینی بر زندگی روزمره پیروان است.

نظریات دینداری:

- ▶ **دورکیم:** کارکرد دین نه تنها در همبستگی و روابط اجتماعی است، بلکه در حل و فصل معضلات اجتماعی، ایجاد یگانگی و وحدت بین جوامع و معنویتی که در جامعه به وجود می آید، فوق العاده مهم است. دین موجب ثبات، استمرار و پایداری جامعه میشود.
- ▶ **توکویل:** اعتقادات مذهبی نوعی انضباط اخلاقی در افراد پدید می آورد و در جامعه ای که انسجام آن مورد تهدید فردگرایی قرار گرفته، می تواند باعث همبستگی شود.
- ▶ **گیدنز:** در گذشته مردم به واسطه پایبندی به باورهای دینی و باور به وجود کسی که اعمال و رفتارهای انسان را می بیند و در مواقع رنج و مشکلات به یاری می شتابد، یعنی داشتن یک تکیه گاه برای رفع مشکلات و سردرگمی ها، احساس امنیت بالایی داشته و نگرانی در آنها کمتر وجود داشت، ولی در سبکهای جدید زندگی شاهد کنار گذاشتن نگرش تقدیرگرایانه و انقباض روزافزون مذهب و باورهای دینی هستیم که منجر به بی اعتمادی و احساس ترس دائمی میگردد.

از نظریات فوق استنباط میشود که بین دینداری در ابعاد مختلف با احساس امنیت اجتماعی ارتباط وجود دارد.

کارکردهای اجتماعی دین:

۱- دین و یکپارچه سازی: دین وفاق و اشتراک اخلاقی در جامعه بوجود می آورد.

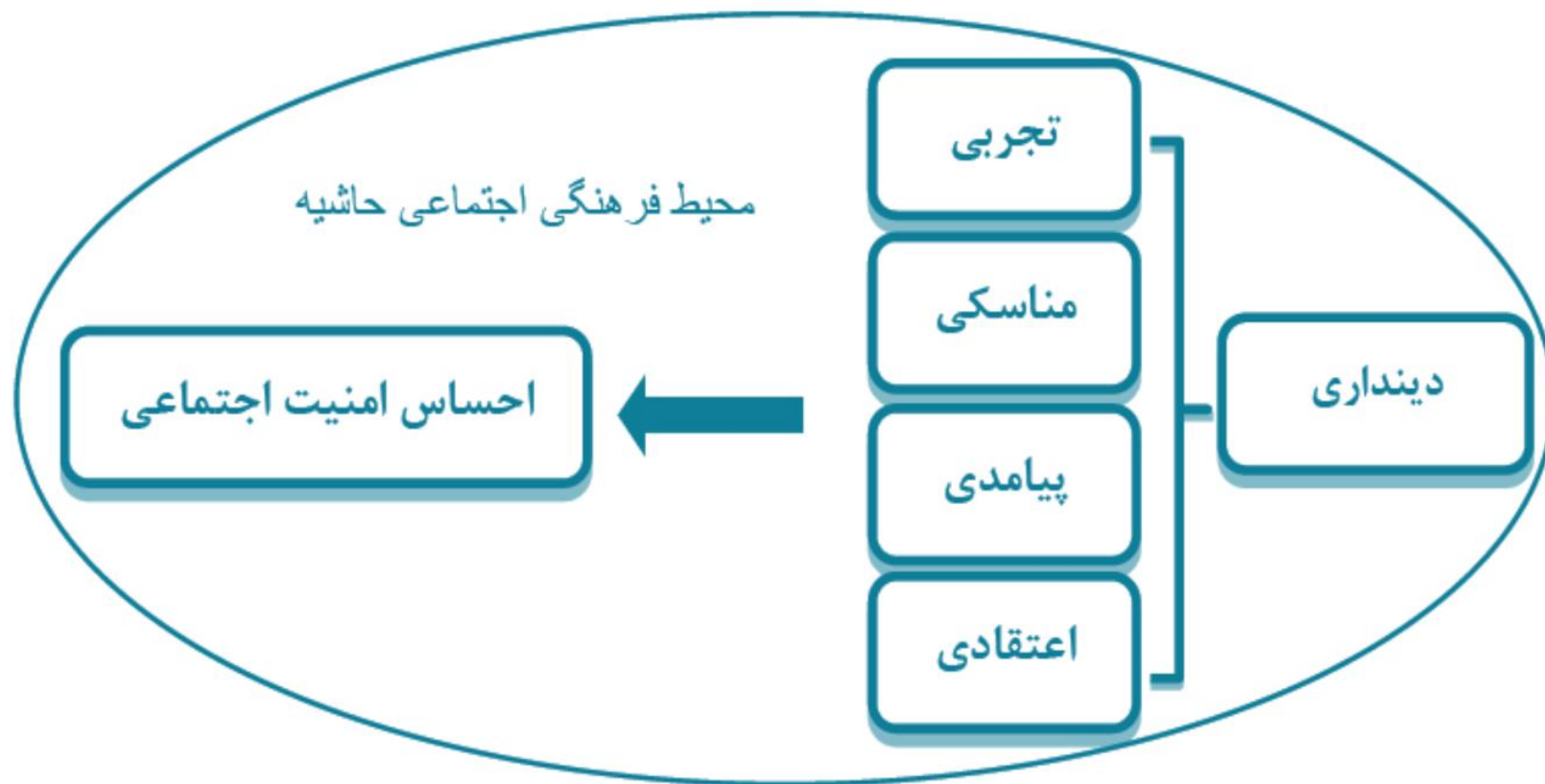
چهار کارکرد عمده دین به عنوان نیروهای اجتماعی عبارتند از:

- انضباط بخش؛
- انسجام بخش؛
- حیات بخش؛
- خوشبختی بخش.

۲. دین و معنابخشی: دین به عنوان یک نهاد اجتماعی فرد را به قلمرو فرافردی ارزشهای متعالی وابسته میسازد، همان ارزشهایی که درنهایت ریشه در جامعه دارند.

دین از طریق اعتقادات خاص که میتواند تقدیرگرایی، خیر بودن یا شر بودن یک امر باشد، وقایع ناگوار را برای افراد توجیه کرده و افراد را وادار به مدارا کرده و اعتماد به نفس و صبر آن ها را افزایش دهد.

مدل تحلیلی ارتباط دینداری و احساس امنیت اجتماعی

نمونه تحقیقات مرتبط:

عنوان	جامعه و سال پژوهش	روش پژوهش	نتیجه پژوهش
بررسی ارتباط بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان (فتاحی، زارعی ، احمدپور و...)	- جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال کرمانشاه (۳۸۴ نفر) - سال ۱۳۹۴	- روش میدانی - پرسشنامه	- بین تمامی متغیرهای مستقل (ابعاد دینداری) با متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) ارتباط مثبت، مستقیم و معنادار وجود دارد.
نهاد دین و امنیت؛ بررسی و سنجش ارتباط میان میزان دینداری و احساس امنیت اجتماعی در میان ساکنین مناطق حاشیه ای شهرستان کاشان (شاطریان، حسین زاده و...)	- حاشیه نشینان شهرستان کاشان - ۳۸۴ نفر از حاشیه نشینان - سال ۱۳۹۴	- پیمایشی - پرسشنامه از طریق مصاحبه	- رابطه مستقیم و معناداری میان میزان دینداری و احساس امنیت اجتماعی وجود داشت ($r=0/389$) - هر اندازه بر میزان دینداری افراد افزوده می‌گردد، از احساس امنیت اجتماعی بیشتری برخوردار میشوند.
فرا تحلیل نقش مؤلفه های دین داری در احساس امنیت اجتماعی (ذوالفقاری، عشایری و اسماعیلی)	۳۷ پژوهش	- مرور نظام مند	- در ارتباط با دین داری و امنیت، شش گونه دین داری (اعتقادی، مناسکی، عاطفی، پیامدی، تجربی، فکری) شناسایی شد. - امنیت بعنوان متغیر اصلی متاثر از ابعاد دینداری است.

سرمایه اجتماعی

منظور از سرمایه اجتماعی شبکه ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد با گروهها، سازمانها و نهادهای اجتماعی است.

سه بعد سرمایه اجتماعی

- ▶ **ساختاری:** الگوی کلی تماس های بین افراد؛ یعنی شما به چه کسانی و چگونه دسترسی دارید. (تصمیم گیری، ساختارها و فعالیت های گروهی در جامعه)
- ▶ **شناختی:** اشاره به معنایی دارد که فراهم کننده مظاهر، تعبیرها، تفسیرها و سیستم های معانی مشترک در میان گروه ها است. (مشارکت، اعتماد، نگرش ها و تعهدات)
- ▶ **ارتباطی:** توصیف کننده نوعی روابط شخصی است که افراد با یکدیگر به دلیل سابقه تعاملاتشان برقرار می کنند (ارتباطات درون گروهی و برون گروهی، کمیت و کیفیت آنها)

□ تحقیقات نشان داده دولتها به تنهایی قادر به تامین امنیت نیستند و به نقش جامعه مدنی در ایجاد احساس امنیت تاکید میشود.

□ این رویکرد با مفهوم سرمایه اجتماعی در هم آمیخته است. در این رویکرد بر نقش روابط، تعاملات، هنجارها، شبکه ها و گروههای اجتماعی در ایجاد طیف وسیعی از ویژگیهای مثبت و مفید جامعه تاکید شده است.

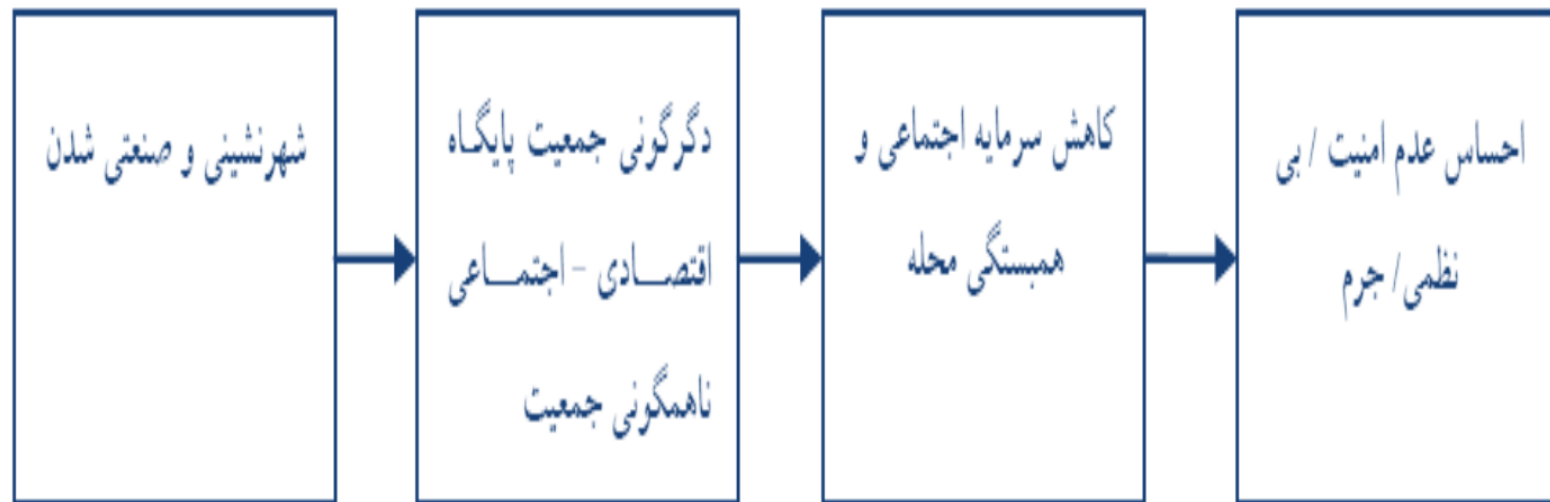
□ بررسی در زمینه وجود رابطه بین سرمایه اجتماعی و میزان جرایم نشان میدهد هر چه علاقه افراد به جامعه، اعتماد اجتماعی، روابط متقابل با دیگران و حس کمک و همیاری نسبت به دیگران در فرد زیاد شود، به همان میزان از ارتکاب به جرم در جامعه کاسته میشود.

□ سرمایه اجتماعی با فراهم کردن فضای اعتماد، همکاری بین گروه‌های اجتماعی و اعتماد بین آنها باعث میشود منافع همگانی مانند احساس امنیت فراهم شود و هزینه های نظارت نهادهای رسمی نیز کاهش یابد.

نقش سرمایه اجتماعی در تامین احساس امنیت اجتماعی از سه طریق:

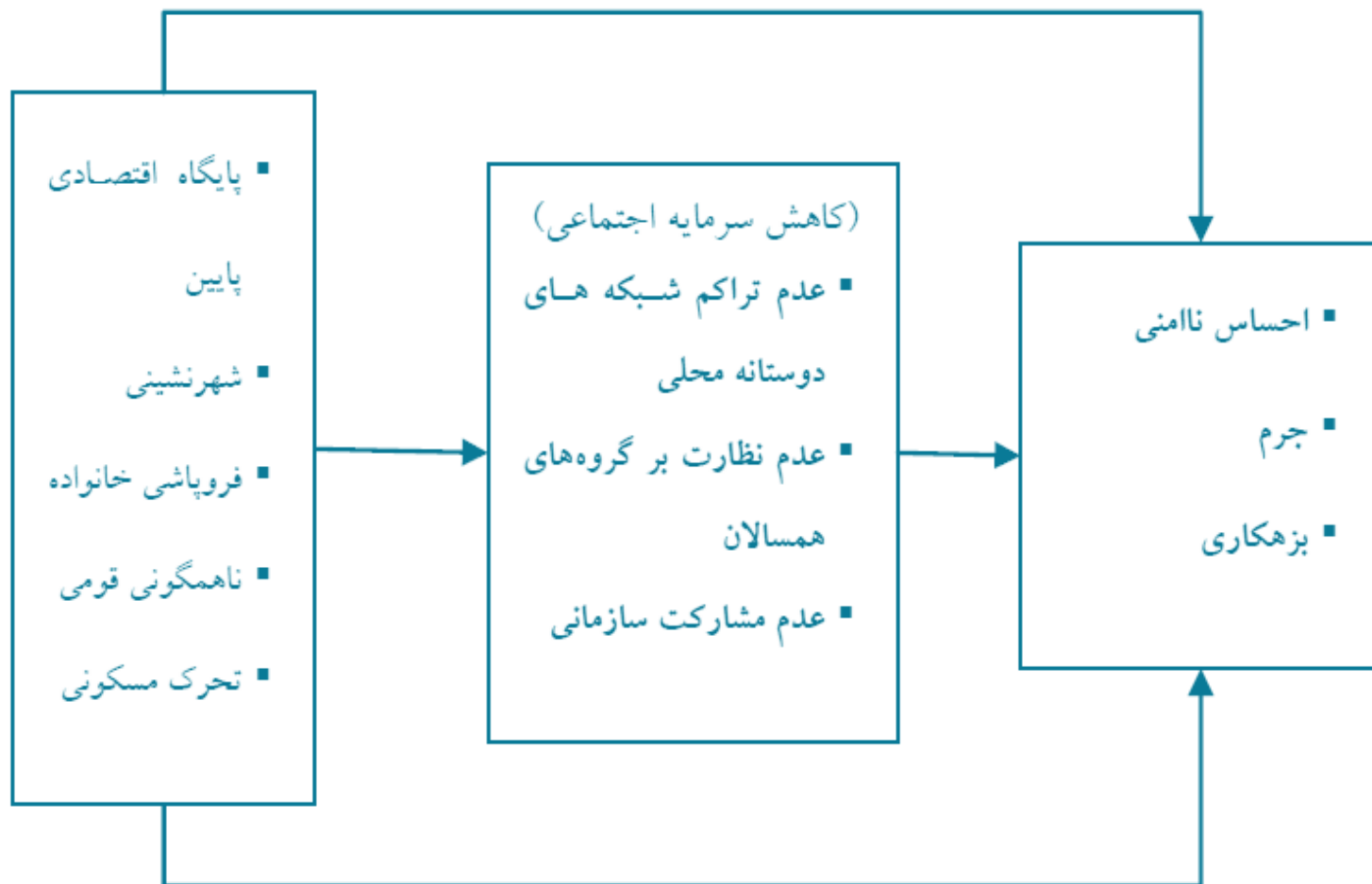
- (۱) جلوگیری از بروز ناهنجاریها و انواع جرایم اجتماعی
- (۲) زمینه سازی مشارکت مثبت و فعال فردی در زندگی اجتماعی
- (۳) از طریق تاثیرگذاری هنجارهای اجتماعی و چگونگی رفتار افراد زمینه را برای کاهش ناهنجاریهای اجتماعی و پیرو آن، افزایش امنیت در جامعه فراهم میکند.

نظریه های سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

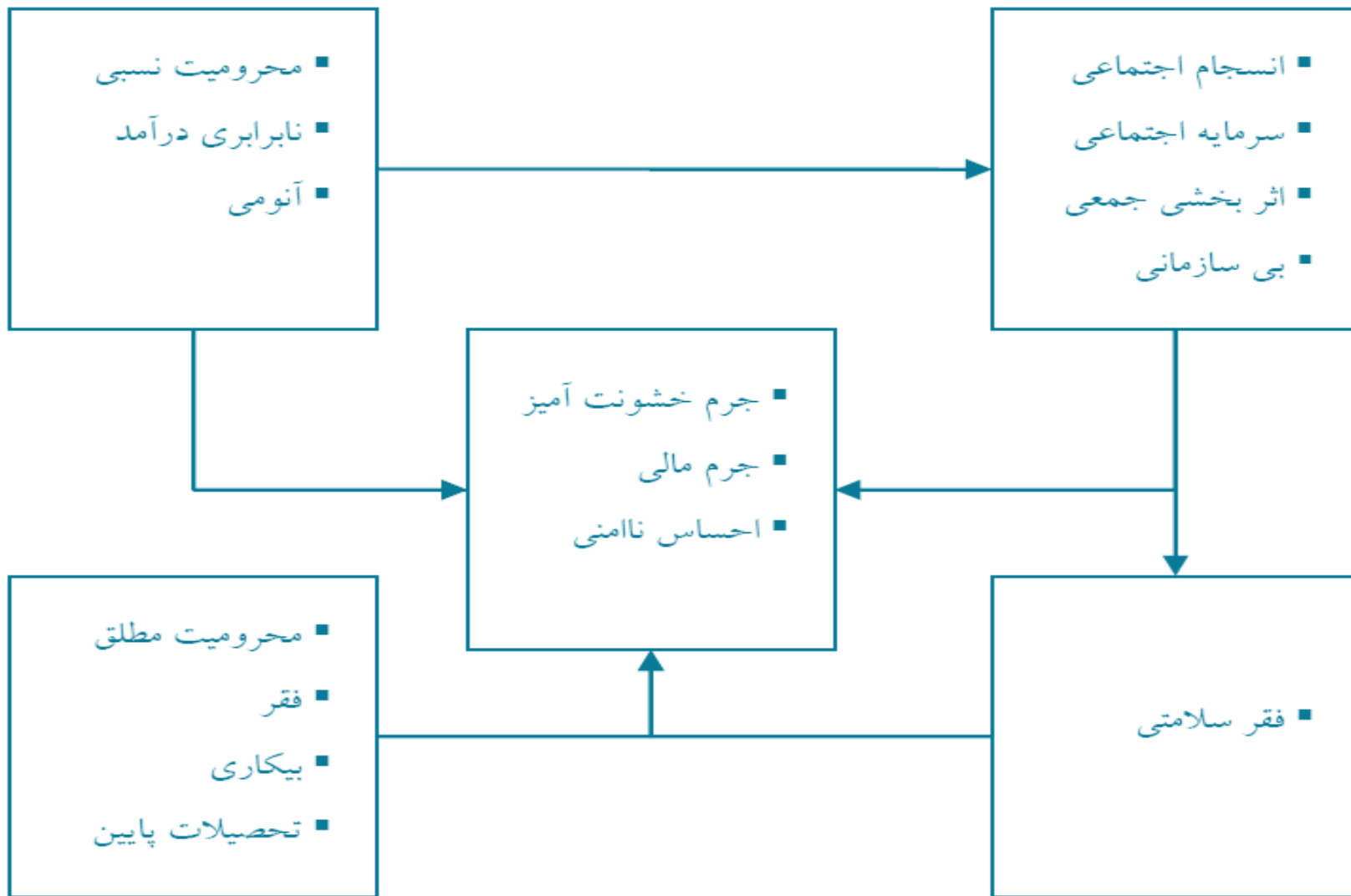

نمودار ۱- مدل بی سازمانی اجتماعی

❖ جرم نتیجه کاهش همبستگی اجتماعی است.

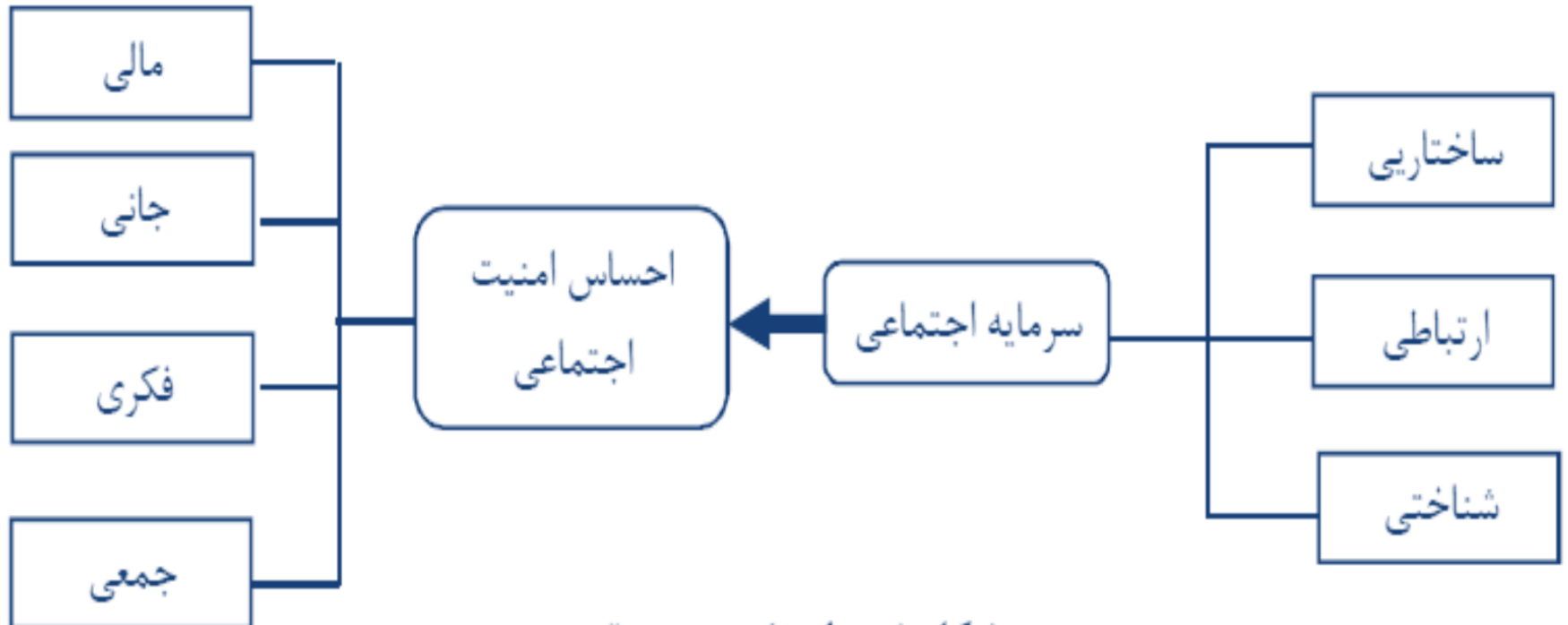
نمودار ۲- مدل علی ساختار سیستمی اجتماعی و میزان احساس ناامنی و جرم

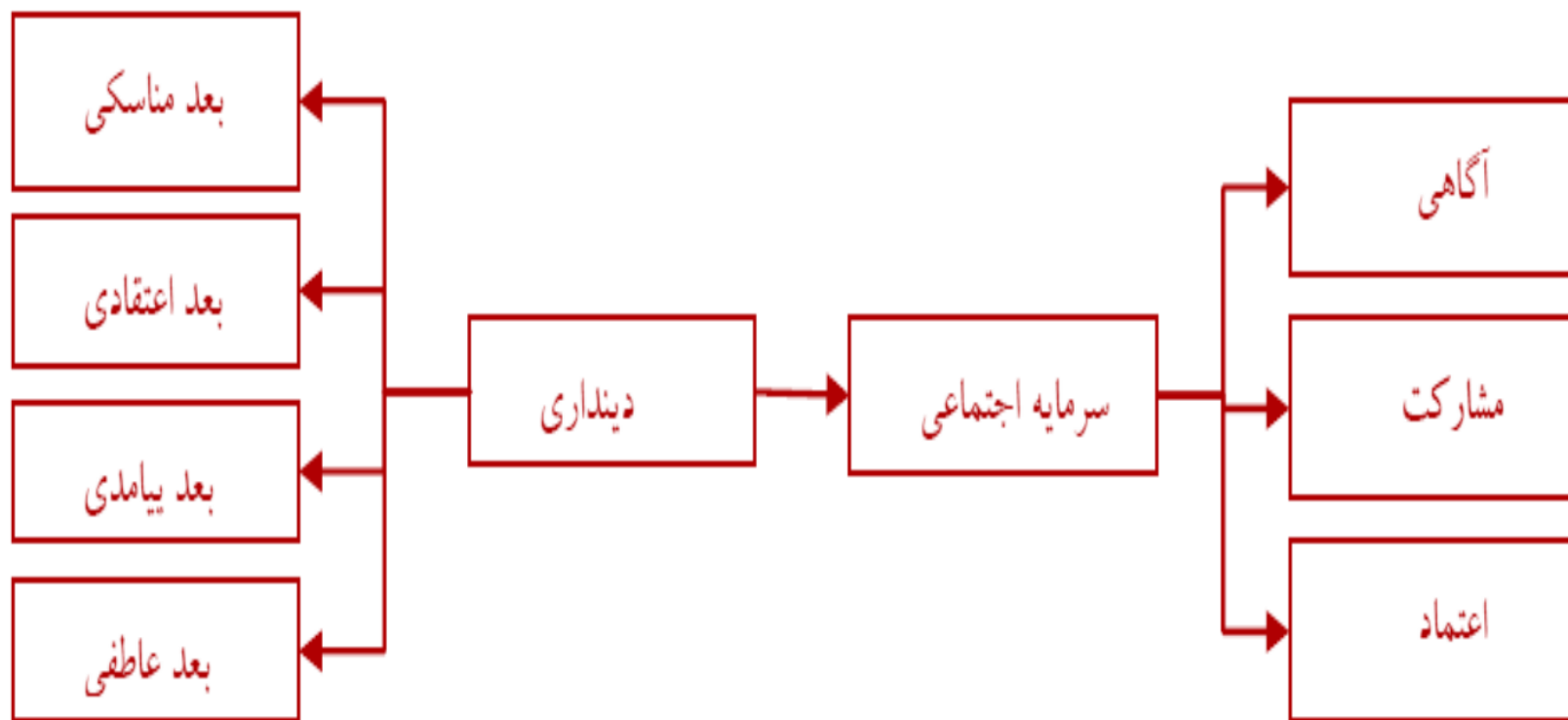
نمودار ۳- مدل تئوری محرومیت نسبی

❖ جرم و نا امنی اجتماعی نتیجه محرومیت نسبی است.

رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

نقش مداخله گرایانه سرمایه اجتماعی در رابطه بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی

تأثیر دینداری بر سرمایه اجتماعی

نمونه تحقیقات مرتبط:

عنوان	جامعه و سال پژوهش	روش پژوهش	نتیجه پژوهش
بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت زنان در شهر تهران (علیرضا صنعت خواه)	-نمونه گیری خوشه ای و طبقه ای - ۲۰۰۰ نفر از مناطق ۲۲ گانه تهران - سال ۱۳۹۴	- پیمایشی - پرسشنامه	اعتماد نهادی بیشترین تاثیر را بر احساس امنیت داشته است. (۰.۲۸۶) - مشارکت سیاسی و اعتماد عمومی تاثیر در حدود (۰.۱۷۴) بر احساس امنیت داشت.
مطالعه جامعه شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (جواد نوری، احمد بخارایی و...)	-فرهنگیان شهر قم - ۳۷۴ نفر -نمونه گیری خوشه ای و چند مرحله ای - سال ۱۳۹۸	-پیمایشی - کمی - پرسشنامه	-بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با احساس امنیت اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. -با توجه به رگرسیون چند متغیره بعد شناختی سرمایه اجتماعی مهم ترین متغیر تأثیرگذار بر متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) می باشد.

رسانه و احساس امنیت اجتماعی

▶ استفاده از فن آوری های نوین ارتباطی، به ویژه ماهواره و اینترنت، در دهه های اخیر ما را وارد عصر و جامعه تازه ای کرده است، که جامعه شبکه ای، جامعه اطلاعاتی نامیده می شود.

▶ با جایگاهی که رسانه های گروهی و وسایل ارتباط جمعی از تولد تا مرگ دارند در زمره نهادهای اجتماعی و یکی از عوامل عمده موثر بر پذیرش هنجارها و ارزش های اجتماعی قلمداد میشوند.

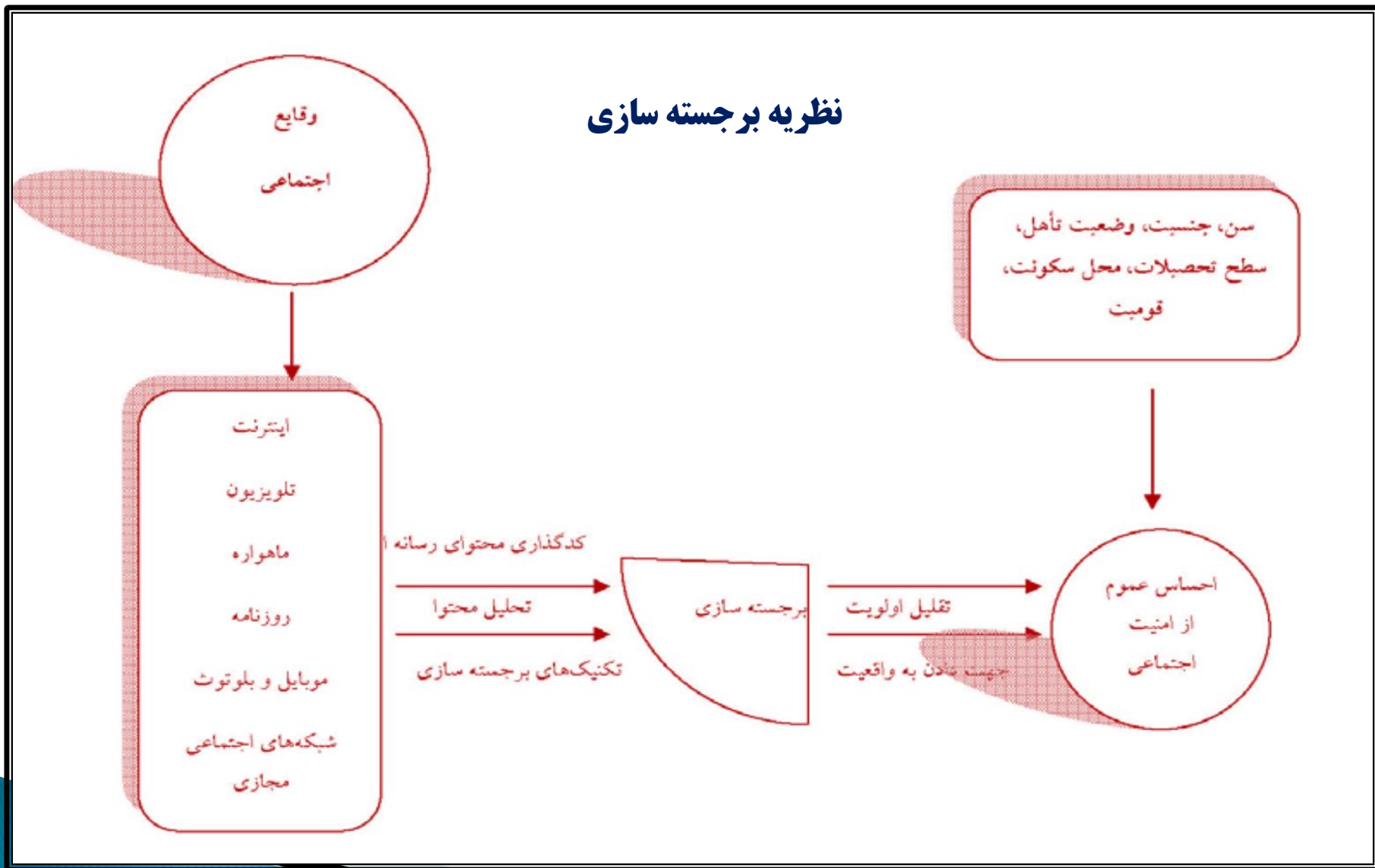
▶ رسانه های جمعی در ارتباط تنگاتنگ با انتقال مفاهیم امنیتی قرار دارند. جریان یک سویه اطلاعات و توزیع کنترل شده این فن آوری، به چالشی در فرآیند حفظ احساس امنیت و حریم ملی و شخصی افراد بدل شده و تاثیر بسزایی در نگرش افراد نسبت به وقایع اطراف دارند.

▶ رسانه های جمعی جهانی بدلیل ماهیت و محتوایی که دارند، از جمله متغیرهای تاثیرگذار در حوزه تغییرات جوامع امروزی هستند و تاثیر انفجاری بر آرایش سیاسی، ملی و اجتماعی داشته اند.

▶ سرعت، سهولت و گستردگی رسانه های جمعی پیامدهای متفاوتی در حوزه های مختلف ملی در جوامع داشته که باعث تقویت مثبت یا منفی احساس امنیت اجتماعی بعنوان یک سازه مهم ملی می شود.
(رسانه جمعی جرم ها را با ایجاد رعب و وحشت در میان جامعه در قالب جرم خیابانی معرفی میکنند)

▶ رسانه های جمعی بعنوان حاملان و منتقل کنندگان پیام در ساخت فرهنگ عمومی باورها و افکار عمومی و ایجاد رفتارها و تغییر آن موثرند.

مدل تاثیرگذاری رسانه جمعی بر احساس امنیت اجتماعی

نمونه تحقیقات مرتبط:

عنوان	جامعه و سال پژوهش	روش پژوهش	نتیجه پژوهش
بررسی ارتباط بین استفاد از رسانه جمعی جهانی و احساس امنیت اجتماعی در شهر کرمانشاه (کلانتری، محبی و...)	- نمونه گیری هدفمند - ۳۸۴ نفر از افراد بالای ۱۸ سال - سال ۱۳۹۵	- پیمایشی - پرسشنامه	- بین استفاده از ماهواره ، اینترنت، شبکه های اجتماعی مجازی با احساس امنیت اجتماعی ارتباط معنی دار منفی وجود دارد. - آزمون معادلات ساختاری نشان داد اثر متغییر استفاده از رسانه های جمعی جهانی بر احساس امنیت اجتماعی معادل ۰/۵۲- است (تأثیر منفی).
فناوری های ارتباطی جدید، هویت و احساس امنیت اجتماعی (دانشجویان دانشگاه کرمان) (امینی زاده، طبیعی)	- نمونه گیری طبقه ای ۳۸۰ نفر از دانشجویان	- پیمایشی - پرسشنامه	- هویت ملی و مذهبی می تواند نقش واسطه گری بین رسانه و امنیت داشته باشند - فناوری ارتباطی نوین، بر امنیت تأثیر مثبت دارد؛ اما زمانی که هویت مذهبی و ملی به عنوان واسطه قرار می گیرند، تأثیر رسانه بر امنیت منفی می شود.

نگرش به عملکرد پلیس

نگرش سازه ای فرضی است زیرا به صورت مستقیم قابل مشاهده نیست، بلکه بیشتر با اظهارات رفتاری و کلامی همراه است و عامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی است.

❖ تصور مردم بعنوان قواعد تفسیری در طی محاوره ها و گفتگوها در مورد پلیس بعنوان عامل اجرای نظم و قانون بر احساس امنیت افراد تاثیرگذار است.

❖ هر چه نگرش افراد به عملکرد پلیس مثبت تر باشد احساس امنیت اجتماعی آنان بیشتر است.

عملکرد پلیس را با توجه به معیارهای زیر میتوان ارزیابی کرد:

- ❖ آگاهی دادن به مردن نسبت به جرائم
- ❖ سوء استفاده کردن از موقعیت شغلی
- ❖ اقدامات پیشگیرانه از وقوع جرائم
- ❖ صداقت و دستکاری
- ❖ سرعت عمل داشتن
- ❖ برخورد پلیس با مجرمان
- ❖ نحوه شناسایی و دستگیری مجرمان
- ❖ رسیدگی به شکایات و گزارشات
- ❖ تلاش برای اجرای قانون
- ❖ حل اختلافات و منازعات رخ داده
- ❖ تعامل با شهروندان

عوامل زمینه ای و احساس امنیت اجتماعی

- ▶ جنسیت ، سن، قومیت و وضعیت اشتغال بر احساس امنیت اجتماعی افراد جامعه تاثیرگذار است. بطوریکه احساس امنیت اجتماعی در هر گروه متفاوت است.
- ▶ پدیده احساس امنیت در اندیشه و تفکر افراد جامعه متفاوت است و عامل جنسیت نیز از این مفهوم برداشت مختلفی را دارد.
- ▶ مفهوم احساس امنیت، ضمن تفاوت در زنان و مردان، عامل محیطی نیز در برداشت این مفهوم اثربخش است.
- ▶ زنان نسبت به مردان در مقابله با پدیده های اجتماعی و آسیبهای امنیتی و هر گونه کج رفتاری در فضا و محیط جامعه، زمینه آسیب پذیری بیشتری دارند و به مقوله احساس امنیت واکنش متفاوت را نشان میدهند.

❖ برخی قواعد در مورد زنان مانند قوانین ارث، حق طلاق، تصورات قالبی که به عنوان قواعد تفسیری در محاوره‌ها و کنترل‌های بین افراد دیده میشود، میتواند منجر به این شود که زنان در معرض اضطرابها و استرس‌هایی بیش از مردان قرار بگیرند.

❖ به دلایل گوناگونی زنان در استفاده از وسایل نقلیه و سایر امکانات اجتماعی محدودتر و آسیب پذیرتر هستند و با مشکلات متعددی مواجه هستند که امنیت آنان را خدشه دار میکند.

❖ این قواعد مربوط به جنسیت در طول زمان به منبع تبدیل می شود، به طوریکه جنسیت برای مردان تبدیل به منبعی گشته که به آنان در عرصه های مختلف اجتماعی قدرت می بخشد. و توانایی مقابله با موقعیت های مخاطره آمیز را به آنها میدهد.

اشتغال: امروزه با گسترش جوامع، افزایش تورم و هزینه های بالای زندگی، مشارکت زنان پایه پای مردان در فعالیت های اقتصادی و اجتماعی امری ضروری است. اما مسئله اشتغال زنان خود تبعات فراوانی به همراه دارد که مهم ترین آنها احساس عدم امنیت در محیط کار است.

❖ امنیت و احساس امنیت زنان به دلیل افزایش فرصتهای تحصیلی و شغلی و مستقل شدن از لحاظ اقتصادی، افزایش بهره مندی امکانات بهداشتی و رفاهی مخصوص زنان، افزایش آگاهی در جامعه مخصوصاً میان قشر تحصیل کرده در جامعه افزایش پیدا کرده است.

- ▶ **تحصیلات:** تحقیقات نشان میدهد افراد دارای تحصیلات بیشتر که آگاهی بیشتری دارند احساس امنیت کمتری دارند.
- ▶ لذا بر حسب نظریه گیدنز میتوان گفت تحصیلات بعنوان یک منبع در دسترس، نه تنها احساس امنیت را افزایش نمیدهد بلکه آن را کاهش میدهد. در حقیقت همواره داشتن هر نوع منبعی به افزایش احساس امنیت بیشتر کمک نمی کند.

- ▶ **قومیت:** تحقیقات نشان میدهد در بخشهایی که بافت منسجم قومیتی وجود دارد احساس امنیت نیز افزایش می یابد. اقوامی که در اقلیت قرار دارند ناامنی بیشتری را احساس می کنند. زیرا اکثریت حاکم کوشش میکنند امتیازات را به نفع خود کسب کنند.

پایگاه اقتصادی – اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

- ❖ مطالعات متعددی نشان می دهند که پایگاه اقتصادی- اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی در رابطه است و هر چه طبقه اقتصادی اجتماعی بالاتر باشد، احساس امنیت بیشتر است و بالعکس.
- ❖ هر چه پایگاه افراد در یک جامعه افزایش یابد، امکان دست یابی آنها به امکانات و خدمات مختلف آموزشی، بهداشتی، رفاهی و غیره نیز افزایش می یابد.
- ❖ پایگاه اقتصادی اجتماعی بعنوان منبعی تخصیصی برای احساس امنیت اجتماعی میباشد.

❖ متغیر حمایت اجتماعی تأثیر مستقیمی بر احساس امنیت اجتماعی زنان دارد. زنانی که مورد حمایت اطرافیان خود و جامعه هستند، احساس آرامش و امنیت اجتماعی بیشتری دارند.

❖ محل سکونت نیز بر امنیت اجتماعی زنان و خانواده مؤثر است. زنان و دختران از زندگی کردن در مکان هایی که مطابق آمارهای رسمی جرم و ناامنی در آن ها زیاد است و به اسم محله های مسئله دار شناخته می شود در هراسند و نسبت به آنها احساس ناامنی دارند .

❖ هرچه امنیت محل سکونت بیشتر باشد احساس امنیت اجتماعی زنان بیشتر است.

نمونه تحقیقات مرتبط:

عنوان	جامعه و سال پژوهش	روش پژوهش	نتیجه پژوهش
بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج (مختاری، بلالی، میرفردی،...)	۳۸۰ نفر از افراد بالای ۱۸ سال -سال ۱۳۹۰	پیمایشی پرسشنامه محقق ساخته	-تفاوت معناداری میان افراد جوان و مسن، میان مجرد و متاهل، میان لرها و سایر اقوام وجود دارد. -مردان بیشتر از زنان، افراد متاهل بیشتر از مجردها و لرها بیشتر سایر اقوام احساس امنیت اجتماعی داشتند. -رابطه تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی معکوس اما معنادار بود. -رابطه مستقیم و معنا دار بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی، اعتماد اجتماعی، دینداری، نگرش نسبت به عملکرد پلیس و میزان احساس امنیت اجتماعی دیده شد.
احساس امنیت اجتماعی زنان و عوامل اجتماعی موثر بر آن: شهر سنندج (احمدی، کلدی)	۲۵۰ نفر از زنان ۱۸ تا ۶۵ سال -سال ۱۳۹۱	-پرسشنامه	-رابطه معنی دار و مثبت بین احساس امنیت اجتماعی و محل سکونت ($r=0/502$) و حمایت اجتماعی ($r=0/399$) وجود داشت.

مقالات مرتباً با عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی

- ▶ مقاله ۱ [\ google scholar یاسوج.pdf](#)
- ▶ مقاله ۲ [\ google scholar عوامل اجتماعی و احساس امنیت. سنندج.pdf](#)
- ▶ مقاله ۳ [\ google scholar عوامل اجتماعی و احساس امنیت. تبریز.pdf](#)
- ▶ مقاله ۴ [\ google scholar فرهنگی اجتماعی.pdf](#)
- ▶ مقاله ۵ [\ google scholar عوامل اجتماعی تهران.pdf](#)

پیشنهادها و راهکارها

➤ امنیت و احساس امنیت اجتماعی مقوله چند بعدی و متاثر از عوامل متعدد است.

➤ با توجه به تاثیر سرمایه اجتماعی در ارتقاء احساس امنیت اجتماعی برنامه ریزان فرهنگی و اجتماعی و سایر نهادهای مربوطه با برنامه ریزی دقیق و سنجیده و با تقویت شاخص های عمده سرمایه اجتماعی مانند اعتماد، آگاهی، مشارکت اجتماعی می توانند در جهت ارتقای احساس امنیت اجتماعی گام بردارند.

➤ با توجه به تاثیر دینداری و ارتباط آن با احساس امنیت اجتماعی و با توجه به جامعه کثیر مذهبی ایران، میتوان از طریق تقویت هنجارهایی که ریشه در مذهب دارند نظیر اعتماد، حسن ظن، درستکاری و به افزایش سرمایه اجتماعی در جامعه کمک کرد و از بروز رفتارهای ضد اجتماعی و ناامنی اجتماعی جلوگیری نمود.

➤ رسانه های جمعی خصوصاً تلویزیون در ایجاد رفتارها و تغییر آن نقش اساسی دارند، لذا با پرداختن به رفتارهای اصیل و ریشه دار اخلاقی و دینی و تهیه و تدوین برنامه های مرتبط میتوانند در شکل گیری و تداوم احساس امنیت نقش اساسی ایفاء نمایند.

➤ با توجه به این که مناسک جمعی و مشارکتهای مردمی با تقویت تعاملات اجتماعی، احساس امنیت را در فرد تقویت میکند، با تشویق مردم و مهیا کردن زمینه های روانی حضور افراد در مراسم هایی با مضمون و محتوای مناسب (مناسبتهای مختلف ملی، دینی و قومی) میتوان به تقویت احساس امنیت در افراد کمک کرد.

➤ از آنجا که بین احساس امنیت و جنس تفاوت مشاهده شد و در برخی شاخصها زنان احساس امنیت پایینتری داشتند، لذا تصمیم گیران و سیاستگذاران با در نظر گرفتن این مساله در تصمیمات، سیاستها و برنامه ها میتوانند موجبات ارتقاء احساس امنیت در بین زنان را فراهم بیاورند.

➤ از آنجا که مولفه های امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی زنان مؤثر هستند و وضعیت نامناسب اقتصادی و ناامنی های اجتماعی از دغدغه های زنان هستند، بنابراین سازمانهای نظارتی با تأمین امنیت در فضاهای عمومی و مسئولان با حمایتهای اجتماعی از زنان می توانند احساس امنیت اجتماعی در زنان را ارتقا دهند.

➤ انجام تحقیقات اجتماعی در دراز مدت منجر به افزایش شناخت و در نتیجه تأثیر بر رفتارهای عموم مردم میگردد، لذا پیشنهاد میگردد تحقیقات مرتبط با احساس امنیت اجتماعی در میان اقشار مختلف مردم انجام گیرد .

با سپاس فراوان در پناه ایزد منان باشید

